

Álvarstíðir

STÁSMENN teir flestu, bæði í sinn og skinn, kunnu vit ivaleyst siga um bretar flestar, og ógvuliga líkir føroyingum eru teir eisini á mangan hátt. Bretska og føroyska fólkid er ivaleyst eisini meira av somu rót, enn vit kanska geva okkum far um, og eins væl eru bretar, sum sett hava búgv í Føroyum, fallnir til her, sum føroyingar, fluttir til Bretlands.

JA, sjálvt frá hertøku breta, sum eingin sum so kanska átti at fegnast um, hava flestu føroyingar bert góð minni.

MEN greitt er nú, at stríð okkara við bretar um føroysku undirgrundina ikki verður loyst við at liti til farna góða samskipti landanna millum, at ikki staðfestur altjóða rættur um ognarviðurskiptini, av bretim verður tulkadur teimum – og bara teimum til fyrimuns og at teir í sínum

sjálvsagda sjálvsrættvísu ikki ivast í, at teir veruliga eiga nógv tann størsta partin av útsýnings-havstöði okkara.

TAÐ var sjálvsagt eisini ein tíð, ikki so langt síðan, at hetta sama fólk, helt seg eiga meginpartin av Asiu, Miðeystri, Afríku – og nakað longri síðan – eisini stóran part av Ameríku.

AT so ikki longur er í sama mun, er okkum, sum bert hava litla hav og undirgrundarøki okkara á at líta, lítil uggi, so stórt figgarligt og mentunarlígt vald, angel-saxar hava um okkara leiðir. Tí kenna vit teir rætt, eira teir ongum, sum við ella uttan staðfestan rætt, kann hugsast at órógv nýggjar tøk- ella hertøkætlanir.

VANLIGA siga vit, at av nýmótans demokratium, er tað bretska hitt elsta og harvið á mangan hátt fyrmynd hjá mongum øðrum fólkaraðsliga stjórnaðum londum. Men mangt

í dag bendir á, at hetta bretska demokrati aftur er farið at líkjast tí forna grikska, sum bara var fyri fræls fólk – ikki trælir og tænastrúfólk, tí við alsamt vaksandi bretska stættamuninum eru tað í roynd og veru nú bert tey í Bretlandi, sum hava nakað, eiga nakað, sum kunnu fáa nýttu burtúr hesm kanska so skeiðt hálovaða bretska demokratii.

TÍ áttu vit kanska ikki at undrast so stórliga yvir, at eitt so ramligt landtøkuland sum Stóra Bretland ikki aftrar seg við at leggja sína kleimnu hond á øki hjá pinkutjóð sum okkara – einari eftir teirra fatan trælátjóð – meðan teir í anda rættvísinsins og fólkaraðslins skipa fyri stórfingnum stevnum um, hvussu hetta góða fólkaraði, altjóða tryggjaðu úr enda í annan, skal fáast aftur í hásæti eitt nú í sundurdotna Jugoslavia.

KENDUR breiti, sum vegna land sitt segði seg ongantið

vilja gloyma avrik føroyinga undir seinna heimsbardaga, segði so mangt annað, eisini, at demokratið ikki var fullfíggið, men kortini helst tann frægasta skipanin. Men um hesin meinti til innanhýsisbrúk millum javnbjóðis stórar ella í síni heild millum øll heimsins fólkaslag, fingur vit ongantið at vita, og kunnu eftir útspæli breta móttvegis føroyingum um undirgrund okkara nú helst ásannað, at bretar halda seg synda minni móttvegis demokratium, tess »týðningarleysari« fólkaraðsliga órættadís parturin – í hesum førinum Føroyar – er.

VIT hava tó tað álit á leiðandi monnum okkara, serliga lögmanni, og stóru vitan hansara um hetta hansara hjartamál, at vit stuðlaðir av bestu altjóða serfrøðingum kunnu fáa sum best burtúr. Alt er tó treytað av samanhaldi, hvussu ósamd vit annars kunnu vera politiskt.

x

Skeiðt at lata bankarnar stýra vinnuni

Soleiðis sum stóðan er vordin í samfelagnum, so eru tað teir stóru bankarnir, sum stýra allari gongdini í vinnulívnum. Hetta er brandskeiðt.. Bankarnir eru farnir alt ov langt við síni stýring heldur Helgi Fossadal, stjóri í Fossbankanum.

Herfyri heitti lögmaður á bankarnar um í felag at skaffa neyðugan likviditet til samfelagið. Hann segði eisini, at bankarnir hava ikki verið nógv varnir.

-Vit hava verið ógvuliga varnir, og tá lögmaður sigur, at bankarnir áttu at havt sett pengar í virðisbrøv í útlandinum í teimum góðu tíðunum, so eri eg púra samdur við honum í tí. Vit hava umleið 130 mill. - tað er fjórðingurin av okkara ballansu - í útlandskum peningastovnum. Hetta gjørdur vit longu í 1988, og tí hava vit ein sera góðan likviditet í dag sigur Helgi Fossadal, stjóri í Fossbankanum.

MVG ein ólukkan

Hann sigur viðari, at tann saneringin, sum fer fram í dag av virkjum, átti at verið frammi miðskeiðis í 80-unum. Landsstýrið átti eisini at latið vera við at broytt skatta- og inntøku-

lógir í heilum, og omaná tað heila leggja teir nú MVG á brúkan. Tað er ein ólukkan fyri Føroya land at seta hesa skipan í verk, tí borgarin kemur at gjalda so nógv meira fyri vørur og tænastru enn í dag.

Uppá fyrispurning hví ikki eisini vit skulu hava hesa skipan, tá øll onnur lond hava hana, sigur Helgi Fossadal, at vit við slíkari skipan gera samfelagið alt og innviklað og tungt.

Hann heldur at vit skuldu haldið við at sett MVG í brúk til um nøkur ár.

-Tá lögmaður sigur, at bankarnir áttu at víst stórri ábyrgd, so vil eg siga, at eisini landið átti at víst nógv stórri ábyrgd yvir fyri borgaranum. Landið hev-

ur givið borgaranum alt ov langar teymar eitt nú við við at geva vedhald omaná vedhald.

Valskipan stóra ábyrgd av stöðuni

Helgi Fossadal heldur ikki, at nøkur broyting kemur í fyrr enn alt Føroyar verður eitt valdømi.

-Hví skulu vit byggja vega- og samferðslunetið soleiðis út, tá tað kortini ikki verður brúkt. Hví kunnu fólk ikki brúka ein hálvan ella heilan tíma til arbeiðis. Hví skal eitt virki liggja í Haldórvík, eitt á Eiði, eitt í Kollafirði, hví ikki heldur sentrera tey soleiðis, at vit fingur stórri eindir spyr bankastjórin.

-Men er hatta ikki eftirrationalisering, tí bankarnir hava so sanni-

liga eisini verið við til at figgja hesa gongd?

-Jú tað hava teir, men tað er við stórum vedhaldum frá landsstýrinum sum trygd. Tað er her, at landsstýrið hevur givið borgaranum og kommunum ov langar teymar, sum teir ikki klára at hála inn aftur.

Sigldi nei

Helgi Fossadal sigur, at hann einaferð varð á fundi í figgjamvendini, tá ein av limunum segði við umboð fyri bankarnar hesi so sigandi orðini -Kunnu tit ikki siga nei, tí vit eru ikki førir fyri tí.

Hatta er svarið uppá stöðuna í Føroyum í dag leggur Helgi Fossadal aftrat. Hann visir á, at politikarnir liva ikki upp

til sína ábyrgd. Teir eru so sanniliga ikki bara valdir til at seta í verk alt tað, sum veljararnir ynskja og krevja. Teir eru eisini valdr til at siga sínum veljarum, hvat er rætt og rímuligt út frá samlaðu figgjarorku landsins.

-Øll vilja stýrast og verður ein ikki stýrdur, so taka tey yvir.

Helgi Fossadal sigur, at tað ikki er nógvur tøkur peningur til í samfelagnum, og tað er avmarkað, hvat bankarnir kunnu útvega av likviditeti.

Bankarnir eiga ikki at stýra vinnuni

Stjórin í Fossbankanum heldur annars, at tað er brandskeiðt, tá bankarnir fara inn og stýra vinnuni. -Teir hava yvirtikið alingina, flakavirkini og nógv skip. Hetta hava teir ikki loyvi til í longdini, og hetta ger, at samfelagið fer á glið.

-Men hava bankarnir nakað annað at velja?

-Ja teir skulu lata virki o.a. fara á heysin og lata menn keypa tað aftur fyri ein rímuligan prís, soleiðis at virkini kunnu ganga.

Men bankarnir hava tað fyrri at selja fyrri ein prís, sum bara ger pinuna upp- aftur stórri um nøkur fá ár.

Helgi Fossadal heldur tí, at bankarnir eiga at halda seg burtur frá at stýra vinnuni, soleiðis sum teir eru í ferð við at gera. Ein banki skal selja pengar. Hevur hann selt pengar til eitt virki, sum ikki gongur, so má hann taka avleiðingarnar og koyra tað á heysin, síðani verður gjørt upp og virkið selt til marknaðarprís og ikki til ein uppskrúvaðan prís.

Hann visir á, at tað sum hendir í løtuni, fer at gera, at tað verða nøkur fá virki eftir. Hesi virki verða so mikið dýr, at tað tey kunnu ikki bliva nøkur góð forrætning.

Helgi Fossadal heldur fyrri, at soleiðis sum stöðan er í dag, so eru tað bankarnir, sum stýra allari gongdini í samfelagnum. Teir eru rætt og slætt farnir ov langt við síni stýring.

Manglandi dirvi

Helgi Fossadal heldur, eisini, at politikarnir